

I, ŠTA ĆEMO SA POEZIJOM? INSTALIRATI JE

(Ana Seferović: *Zvezda od prah šećera*, UKKPP, Pančevo, 2012)

Još jedna potencijalno uspešna edicija u službi afirmacije poezije mlađih ili manje poznatih autora je edicija sa pomalo pretencioznim nazivom „Najbolja“, čiji je izdavač Udruženje književnika i književnih prevodilaca Pančeva. Slogan edicije „Najbolja“, kao moto te nove volonterske skupine glasi: „Nove boje poezije“, što se ne odnosi na poetiku ili izrazitu inovativnost u stihovima autora koji pišu, već na grafičko-dizajnersko rešenje za korice knjiga u navedenoj ediciji. Kada se na gomili pogleda pet izdanja koja su priređena do ovogodišnjeg Sajma knjiga u Beogradu uočava se šta je tehnički dizajner imao u vidu kada je osmislio moto edicije. Ovde već valja podvući da je ta pojavna crta edicije „Najbolja“ neuobičajena za knjige poezije drugih edicija, drugih gradova, koje sve veoma liče jedna na drugu. Neuobičajeno takođe, na koricama se nalaze fotografije autora, čime se ističe da „poezija ima lice... ima identitet“.

No, identiteti i lica onih koji su objavili zbirke pesama u prvom kolu edicije već su čitačkoj javnosti (makar onom delu te javnosti koji čita i prati poeziju) poznati iz prethodnih godina i prethodnih zbirki. Među licima „Najbolje“ nalaze se Jasna Milićević sa zbirkom *Ne brinem više*, Jasmina Topić (*Dok neko šapuće naša imena*), Dejan Čančarević (*Sto malih pesama*), Ana Seferović (*Zvezda od prah šećera*) i Čarna Popović (*Belo blato*). Nijednom od ovih autora pesnički projekat u pančevačkoj ediciji nije ujedno pesnički prvenac. Donekle, svi oni već imaju izgrađenu poetiku, ili su u prepoznatljivom procesu traganja za ličnim pečatom u stihu. Pojedini od navedenih autora već su nominovani za prestižne književne nagrade i njihove su zbirke višestruko promovisane, što pojedinačno, što kao deo promocije edicije „Najbolja“.

Možda najneobičnija jeste zbirka Dejana Čančarevića gde je okupljeno mnoštvo jako kratkih pesama kontemplativne ili igrive sadržine. Kada bi se pažnja davala isključivo stihu, Čančarević bi svakako privukao veliku pažnju. Međutim, kako ova edicija predstavlja „lica i identitet“ prednost ubedljivo nosi (pesnikinja) Ana Seferović. S namerom se ova zagrada našla tu. Jer, za Anu Seferović malo bi bilo reći da je pesnikinja, pogrešno reći da je performer ili dramaturg. Možda, ali pod velikim znakom pitanja, mogli bismo je za potrebe teksta etiketirati kao multimedijalnu umetnicu. Osim što piše poeziju i objavila je zbirke *Duboki kontinent* (Matica Srpska, 2000) i *Beskrajna zabava* (Narodna Knjiga, 2004), Ana Seferović koautor je nekoliko antologija poezije i drama. Takođe, koautorka je provokativne radio emisije „Porno pop“, koja razvija subverzivni pristup popularnoj kulturi; okuplja umetnike oko ideja o slobodi govora, društvenoj angažovanosti i preispitivanja konzumerizma u pornografiji u modernom vremenu. „Porno pop“ posmatra pornografiju kao aktivni medij koji podriva društvene tabue i upravo je tako postavlja pred publiku. Ali, ističe i to da „pitanje

seksa i seksualnosti oduvek je bilo vezano za pitanja lične slobode“. Ujedno, pitanje telesnog i pitanje svojine neka su od ključnih pitanja ovog projekta. Osim radijske emisije projekat su pratili i performansi sa idejom o subverziji sopstva, sa ključnim motivima kao što su samoljublje, samoerotika, samopornografija.

Anu Seferović možemo zateći i u okviru projekta nevladine organizacije *Auropolis*, pod nazivom *Belgrade Grand Prix d'Amour*, Supernova. *Belgrade Grand Prix d'Amour* je veoma podsticajan i živ interaktivni projekat koji spaja više umetničkih medija – poeziju, muziku i vizuelne umetnosti. Upravo na ovom isprepletenom polju Ana Seferović najbolje ističe ono gde njen umetnički senzibilitet blista. Svako čitanje/izvođenje njene poezije praćeno je muzičkim delom u vidu – tihe gitare, ambijentalne klavijature, snažne bas gitare, električne harfe ili, pak, svega toga zajedno. Meditativni glas pesnikinje praćen instrumentalnim, ambijentalnim zvukom postao je ono po čemu je Ana Seferović prepoznatljiva. Najizrazitiji oblik spoja poezije i muzike mogao se videti/čuti na otvaranju novog alternativnog Kulturnog centra u Beogradu, pod nazivom „Drugstore“. Pored likovnog/vizuelnog dela, tj. izložbe fotografija, slika i grafita, na otvaranju su nastupale umetnice koje su *muzikalizovale* (izgradile platformu za) poeziju Ane Seferović. Upečatljiv i snažan utisak ostavlja na publiku ova „hibridna instalacija“, koja imaginarni prostor lirskog pretvara u konkretan događaj ovde i sada, koja čitaocce izvodi iz fotelje i angažuje sva njegova čula. Svakako valja spomenuti da performativni projekat/instalacija o kome je reč nosi naziv „What shall we ever do with poetry?“ U samom obliku prezentacije leži odgovor – učiniti je dostupnom svim čulima, instalirati je!

Moglo bi se iz svega navedenog zaključiti da poezija Ane Seferović nije sama sebi dovoljna i da su joj potrebni „prateći, specijalni efekti“ kako bi pokazala pun potencijal; ili, pak, da je izuzetno inspirativna umetnicima iz neknjiževne sfere. Ostavimo to pitanje otvorenim i pokušajmo da samo *pročitamo* poslednju njenu zbirku, *Zvezda od prah šećera*.

Ana Seferović kao pesnikinja oformila se, uglavnom, u krugu oko AŽIN-a, što neminovno povlači feministički i aktivistički pristup poeziji. Ako je reč o svojevrsnom aktivizmu autorke, pre bi se moglo reći da je taj aktivizam zasnovan na atipičnoj upotrebi jezika i izgradnji alogičnih rečeničnih konstrukcija, nego što bismo pronašli direktan aktivistički diskurs. Njenu liriku možemo odrediti kao paradigmu „ženskog pisma“ u novijoj srpskoj poeziji; kao adekvatan primer novog i nešablonizovanog predstavljanja „ženskog pisma“. No, to je pismo vrlo ambivalentno, višestruko emotivno, a kao osnovna pesnička jedinica zbirke *Zvezda od prah šećera* ističe se „osećanje sveta“. Ono je bitno drugačije u odnosu na prethodne dve zbirke Ane Seferović. Prisutno je ovde svojevrsno strujanje sveta kroz stih, izgradnja paralelnog sveta lirike, koji je u tesnoj vezi sa stvarnim svetom autorke. Pesnikinja poseže često za deskripcijom i njena pesnička vizura šaroliko i funkcionalno prikazuje izgrađeni svet.

Budući da nemaju nazive, teško je postaviti granice između pesama. Otuda moramo da ih razgraničavamo na drugačiji način – prostorno, vremenski ili poetički-vizuelno. Najadekvatnije i možda najpreciznije granice među pesmama mogu se odrediti prema mestu zbivanja. U pitanju je svojevrsni upliv dramskog u lirsko. Lice ove pesničke drame je lirski subjekt kojeg je moguće definisati kao „mi“. To može biti „mi“ kao muško/ženski par, gde je „ti“ zapravo „brutalni muškarac / i volim te, to jest mislim da te volim, jer nisi nežan

/ ti znaš da je nežnost najokrutnija / taktika zavođenja“. Takođe, „mi“ može predstavljati bilo koji drugi par, bilo kog pola – ćerku i oca, dve žene u njihovom post-telu, majku i sina... ali može biti i „mi“ kao oličenje nekog većeg skupa – plemenskog.

Plemenski ambijent nije nešto što je autorki strano, kao mitska podloga za pisanje. Vrlo je često istaknuto da je „metafizika nomadstva“ upravo podloga na kojoj je nastala zbirka *Zvezda od prah šećera*. Prema rečima same autorke to je „priča o putnicima i o identitetima koje moraš da dekonstruišeš i ponovo konstruišeš, prelazeći razne granice, bilo one fizičke bilo one mentalne“, bilo granice između samih pesama koje konstituišu zbirku. Motiv lutanja i promene mesta jeste lajt-motiv zbirke. Svaka pesma donosi drugačije fizičko okruženje, a samim tim i novu duhovno-mentalnu atmosferu ili promenu u tonu. Lirsko „mi“ živelo je „u napuštenim vagonima pored jezera“, „na pustom ostrvu“, „u usputnim letnjikovcima“, „u dvorištu / u delu grad pored šume“, u napuštenim hotelima, van sezone... u ovoj zbirci „Ljudi žive na brodovima. Ljudi žive na autoputu. Ljudi / žive pod mostovima. / u prikolicama, na ostrvima. / Ljudi žive svuda.“ Simbol nomadske mitologije u ovoj zbirci su „koferi puni slatkiša za decu / i lepo zaokruženih bajki za odrasle / ... / u te kofere je moglo da stane sve / uredno opeglana obećanja da će sve početi / kad stigne tamo, ili se vrati ovamo ili ode ovde ili / se vrati tamo.“

Suštinski, ovo je zbirka koja govori o „Drugom“, o slobodi (govora, misli, diskursa); sloboda ovde dobija vlastito otelotvorenje, ona je „korpulentna“ ona je „džins za debele“ ili je „kalorična / ima masne dlanove / ispucale pete“. Poezija Ane Seferović je kao igra značenja, igra rečima; u njoj se prepliće nekoliko funkcija jezika – od one komunikativne do irealne i izrazito imaginativne. Iako svedene leksike, ova zbirka je semantički vrlo interesantna i potencijalno zaista inspirativna za muzičare (svojom intonacijom) i likovne umetnike (svojom deskriptivnošću).